

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 6. Criminatio de misso extra Americam Vrvaicensi auro exploditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

equaleoque suspendi iubet, & acriter torqueri. Sed per summa tormenta nihil expressum aliud, quam quod verum affirmaret, cum negaret se quid de phantastico Urvaicensi auro referre. Ergo, inquit Prætor, capite lues calumniam. Jamque destinabatur ad ultimum supplicium, quando Socii, Ducis sui memores pro hostibus suis orantis, à Prætoris postulanti, ut mitius plecteretur. Non evasit tamen cruentam ducentorum verberum flagellationem, & extra provinciam perpetuum exilium. Atque hæc fuit aureæ fabulæ catastrophe, quæ utrùm plus detrimenti, quam veræ laudis, Societati attulerit, prudens Lector dispiciet.

SED quamvis in America, eo maximè quo retuli modo, expuncta calumnia fuerit: in Europa tamen, quò cupidissimi auri fama volaverat, adhuc vigeat. Nonnulli enim Societatis ofores, quòd coram auri non sunt, litteris ad Senatuum Regium datis, auri Urvaicensis ab Societate reperti indices se professi fuerant, arbitrati forsitan calumniam ob intervalla locorum nusquam ad liquidum reductum iri. Sed secus, quam cogitaverant, accidit. Nam postquam Senatûs Regii jussu, Garabitus Senator Regius reperit accusationem firmitate catere, delatores ipsos ultrò se mentitos fuisse falsos, partim grandi pecuniâ, partim exilio multavit. Sed quia Garabitus coram ad designata Urvaicæ loca non descendisset, & idè malè factam telam sycophantæ retexuissent, rursusque Societatem de reperto ad Urvaicam auro apud Regem accusassent, tandem Senatus Regius cum severissimis mandatis Joannem Ulasquium Valverdiem Senatorem Regium, auctum inspectoris Regii titulo, & Paraquariensis Præturæ dignitate, fastidioso negotio finem imponiturum è Peruvia mitti procuravit: qui evocatis ad se veteribus recentibusque auri Urvaicensis delatoribus, secumque cum selecta militum cohorte tractis, ad Urvaicam contendit; ubi examinatis omnium calumniatorum libellis, cum nihil de auro se rescisse, & aut aliorum suavis, aut suâ sponte mentitos scripto dictoque coram Senatore, legitimisque testibus professi fuissent, & nihil propius esset, quam ut deformarentur; rursus Societas intercessit, rogans ut mitius in eos animadverteretur. Igitur Joannes Ulasquius pro potestate sententiam de auro Urvaicensi pronuncians, delatoribus grandi pecuniâ multatis, Societatis famam restituit. Quam sententiam Limæ typis impressam, & per utrumque Orbem divulgatam, postquam ex authenticis instrumentis Rex Catholicus cognovit, laudatâ Societate, quòd pro vexatoribus suis intercessisset, suarum partium esse dixit, in hujusmodi quadruplatores severius animadvertere, ne pœnæ levitas bono publico fraudi esset. Sic Urvaicensis auri fabula post vigesimum pœnè ab origine annum æquali Societatis laude, ac impostorum infamiâ, ex utroque Orbe explosa est; simulque ruit in Socios non Hispanos contorta calumnia, adeò vehemens, ut parùm abfuerit, quin omnes, cum insigni dehonestamento, è Paranensibus Urvaicensibusque missionibus in Europam postliminiò transportarentur.

ADDIDERANT enim aureæ fabulæ propagatores gravissimam criminationem: scilicet ab Patribus Societatis non Hispanis in Urvaicæ littore erutum aurum, ad Brigantium & Gallum, Hispani tum nominis hostes, transmitti, indeque fieri, ut Gallia tamdiu ferociret, & bellum in Catholici Regis perniciem continuaret. Adumbratum veri specie mendacium est: nam narrabat nonnemo, audivisse se cum in Belgio militaret, & cingeret cum Regio milite Picardiæ urbem, hostilem exercitum ex dejectum & tristem derepentè exiliisse gaudio, ut satis appareret inexpectato quodam subsidio ad novas spes exarsisse, cumque Hispani duces causam investigarent, ab exploratoribus compertum, tantam auri vim ex aula Gallica exercitui transmissam, quanta sufficeret ad stipendia militi liberaliter solvenda, & bellum novo nervo confirmandum. Cum verò ulterius inquireretur unde tanta vis auri Gallo suppeteret? incertis authoribus per exercitum divulgatum, aurum illud Americanum esse, clam per proditionem ex Urvaica Gallo submissum. Sed subruto aureæ fabulæ fundamento, suapte etiam cecidit superposita transmissi per proditionem auri sycophantiæ moles: adeò nullo Religiosissimorum virorum

*Torquetur.**Castigatur.*CAPUT
V.Duo Sena-
res Regii
rursus in
aurum in-
quirunt.*Garabitus
Senator pu-
nit auri de-
latores.**Joannes
Ulasquius
auri delato-
res ad Ur-
vaicam con-
vocat.**Convictos
mendacii
grandi pecu-
niâ multat.*CAPUT
VI.Criminatio
de misso
extra Ame-
ricam Ur-
vaicensi au-
ro explodi-
tur.*Fama men-
dax auri
fabulofi.*

dedecore, ut eâ occasione potiùs excursum sit in singulorum laudes. Et profectò apud omnes constabat, quàm sine probro jam inde à prima fundatæ Provinciæ origine usque adhuc, selectissimi externarum nationum homines religioni amplificandæ operam suam navassent. Nec ignorabatur in hac Australi plagâ, pleraquæ Ethnicorum regiones per eos homines primùm aditas & utilissimè adjuvas, multaque oppida ex reductione Barbarorum pro augendo Catholici Regis dominio fundata fuisse: perguntque superstites, spreta Hispanorum urbium commoditate, non contemnendo Christianæ Reipublicæ bono decessorum suorum vestigia premere, nihil satius habentes, quàm si per bonam & malam famam, quamplurimas Ethnicorum animas Christi sanguine redemptas, ideòque quovis auro pretiosiores, è dæmonum tyrannide in libertatem filiorum Dei, & Regis Catholici servitium suavissimum asserant: hoc nempe semper malè habuit habebitque dæmonem, eos homines acerbissimè insèctari solitum, quos suis partibus infensiores esse cognoverit.

Sociorum non Hispanorum laudes.

Animarum estimatio.

CAPUT VII

Calumnia de impeditis ab Societate Regis vestigibus expungitur.

Socii externi tributo favent.

Philippi IV. Regia libertas.

Sociorum prudentia.

Philippi IV. in Indos amor.

Ejus Religio amplifcanda studium.

AD quos exturbandos, præter phantastici auri machinam, id etiam demori adhibuit, ut per fautores suos spargeret in vulgus, & Magistratibus obtruderet, ab externis hominibus instillari Neophytis affectum Regio ærario minùs utilem; sed & illud fortiter everberatum est per Senatorem Regium Joannem Ullasquium Valverdiem, qui post inspecta Regis nomine Paranz & Urvaicæ oppida, disertis verbis ad Regem Catholicum scripsit, ex omnibus Societatis Religiosis ad Paranam & Urvaicam elaborantibus nullos abs se repertos fuisse, qui propensioribus animis de tributo ab Neophytis Regi persolvendo agerent: quamquàm non omiserim dicere eam calumniam non in solos externos, sed & in omnes Paranz & Urvaicæ: ut vocamus, Missionarios fuisse projeculatam. Nonnulli enim servitio Indorum inhiantes, Societatem Paraquariensem apud summos Magistratus absoluti in Neophytos dominii sine fine accusabant, exinde occasione sumptâ, quod Neophyti per tot annos post susceptam Fidem, nec Regi tributum solverent, nec Hispanis fervirent. Sed illa criminatio hominum erati Societatis integritatem, & Regis Catholici Christianam planè prudentiam ignorantium, aut ignorare se simulantium: res enim, uti mox referam, sic sese habet. Cùm multorum annorum experimento constet, Barbaros nullâ re absterri magis, quàm si Europæis hominibus personali, ut vocant, servitio se noverint mancipandos, Societas communicato cum Magistratibus & Præsulibus consilio, cognito Barbarorum genio, cautè admodum eorum terras invadunt, propositaque solummodò Religionis & erga Hispanum Regem obsequii causa, à nulla re cavent magis, quàm ne Barbari in suspicionem veniant se aliquando privatis hominibus servituros: aliquantulum verò cicutatis persuadent Socii, conducibile ipsis fore, si Hispanis mercede se conducant, & aliquid tributum Regi Catholico solvant, cujus armis & autoritate ab hostibus suis defendantur, & cujus sumptibus verè legis Doctores ex Europa transportantur, alunturque. Quas prudentiæ leges Rex Catholicus approbans, illud etiam addidit, ut Neophytos omnes per decennium, ab uniuscujusque ad Fidem conversione computandum, amplissimo Diplomate ab quovis tributo liberaret. Et quia illud temporis spatium nondum satis expolitatis hominibus sufficere visum est, aliud decennium ita indulgit, ut Neophytorum nullus ante vigesimum conversionis annum tributum pendere cogatur: mavult enim Rex Catholicus æterno animarum lucro Christi gazas, quàm ærarium suum ære perituro, discescere; dignum ratus Catholico & Regio animo beneficiis Barbaros ad fidem Christianam allicere; non oneribus ab ea capessenda absterri. Præterea Rex non ignorabat Paranenses Urvaicensesque Neophytos continuis insultibus ab Mamalucis hætenùs vexatos, è patrio solo more, ad propullandum hostem vivere, ideòque prudenter hætenùs tributum non exegit ab eis, quibus aut auxilia, aut stipendia debebantur. Quæ prudentiæ placita pessundantes Societatis calumniatores, in Neophytos nostros, quasi Reipublicæ inutiles, non cessabant perstreperè, & per speciem boni publici privata commoda,

& Indorum